

Ponedeljek

Posamezna številka 30 par.

Neodvisno glasilo
javnega mnenja
Izhaja vsak ponedeljek

Izdaja in urejuje: Milan Plut.

Uredništvo in upravnništvo: Cesta na Rožnik št. 5, tel. 543.

8. št.

V Ljubljani, dne 30. maja 1921.

Leto I.

Najnovejša poročila.

Solnograd proglasil zedinjenje z Nemčijo.

Državni mejniki odstranjeni. — 99 % prebivalstva za priključitev.

Dunaj, 29. maja. Na Solnograškem se je udeležilo današnjega ljudskega glasovanja za priključitev k Nemčiji približno 90% vseh opravičencev. V večini občin so glasovali vsi za priključitev. Do sedaj so znani rezultati iz 120 občin, v katerih se je udeležilo glasovanja 86.500 opravičencev. Od teh je glasovalo za priključitev 85.800 in proti samo 700.

Ko je bil v Solnogradu znan rezultat glasovanja, je nastalo v celem mestu nepopisno veselje in ogromne mase ljudstva so manifestirale po mestu. Povsod so se razvile zastave nemške države. Proti večeru so se pripeljali iz Bavarskega štirje avtomobili, polni mladeničev, ki so mejnike med Avstrijo in Nemčijo podrli. Tam je bilo zbranega tudi ogromno število ljudstva. Ko so podrli mejnike je prisotna množica vpila, da ni več meje med Avstrijo in Nemčijo, da je sedaj

ena nemška država. Potem so razvili nemške zastave in peli: Deutschland, Deutschland über alles in Die Wacht am Rhein. Solnograški župan je pozdravil mladeniče, ki so uničili mejnike in slavil prebivalstvo Solnograške, ki je vključ grožnjam od strani antante enodušno stopilo v boj za vjedinjeno Nemčijo. Župan je povdarjal, da je posebno mladina navduševala narod za narodno jedinstvo in je nazdravil tej mladini.

Dunaj, 29. maja. V vladnih krogih vlada radi ljudskega glasovanja na Solnograškem velika potrtost, ker se merodajni krogi bojijo posledic. Mala in velika antanta sta se odločno izjavili ne samo proti priključitvi Avstrije k Nemčiji, temveč tudi proti vsaki taki agitaciji, posebno pa proti glasovanju. Ampak vlada je brez moči in ne more gibanja ovirati, kaj še-le preprečiti.

Državno posojilo zagotovljeno.

Sindikata jugoslovanskih denarnih zavodov je podpisal državno posojilo v znesku 500 milijonov dinarjev. — Država bo plačala 7%.

Beograd, 29. maja. Včeraj se je vršila v Beogradu v finančnem ministertvu zaključna seja glede državnega posojila. Na seji so bili zastopniki vseh skupin denarnih zavodov. Glavni pogoji, pod katerimi je bilo podpisano državno posojilo v znesku 500 milijonov dinarjev so sledeči: Posojilo prevzamejo denarni zavodi tako, da se državi ni treba brigati za podpisovanje od strani privatnikov. Denarni zavodi morajo izplačati državni blagajni 500 milijonov dinarjev in sicer slovenski denarni zavodi 75 milijonov dinarjev (to je 15% od celega posojila), hrvatski 285 milijonov (to je 57%), srbski 75 milijonov (to je 15%), vojvodinski in dalmatinski 25 milijonov (to je 5%) ter bosenski denarni zavodi 40 milijonov dinarjev (to je 8%). Za ključ, po katerem se je razdelilo državno posojilo na posamezne skupine denarnih

zavodov, so bile merodajne vloge in akcijski kapital posameznih skupin. Državno posojilo se glasi na 40 let. Država bo obrestovala posojilo 7 od sto. Emisijski kurz znaša 100. Važna določba je ta, da bo morala Narodna banka SHS in njene podružnice lombardirati te papirje in sicer v višini od 80%. Da se olajša položaj tistim, ki bodo posojilo podpisali, je tudi določeno, da pri lombardiranju teh papirjev se jamči Narodni banki samo z zastavljenimi papirji in ne z ostalim premoženjem, kakor je to navada pri lombardiranju drugih papirjev.

To so glavne določbe za emisijo državnega posojila. Ti pogoji so se določili v sporazumu s sindikatom jugoslovanskih denarnih zavodov, ki so se obvezali.

† Dr. Milenko Vesnić.

V Parizu je nenadoma umrl naš tamniški poslanik, bivši ministrski predsednik dr. Milenko Vesnić.

Pokojni Vesnić je bil eden od ustanoviteljev radikalne stranke in je imel v stranki vedno velik vpliv. Bil je večkrat minister, že več let pa poslanik v Parizu, katero mesto je večkrat zapustil, ampak samo začasno in se je vedno zopet vračal nanj.

Vesnić je bil diplomat stare šole. Najvažnejše njegovo diplomatično delo je rapalska pogodba. Bil je vedno brezpogojen frankofil, tudi v zadnjem času, ko za to pri nas res ni bilo nobenega povoda več. Marsikdo se je pri nas v tem oziru preorientiral, Vesnić je pa ostal do smrti prepričan, da more Jugoslavija voditi svojo zunanjo politiko le v sporazumu s Francijo.

O Vesnićevi smrti smo prejeli naslednje poročilo:

Beograd, 29. maja. Presburo poroča iz Pariza: G. Milenko Vesnić je včeraj popoldne ob 16 nanaglooma umrl v klubu Union, odkoder so ga takoj prinesli v poslaništvo. Dasiravno je bil

Nj. Vis. prestolonaslednik regent Aleksander v Parizu v najstrožjem inkognitu, je prišel v poslaništvo in izrazil soprog Vesnićevi svoje sožalje. Tudi predsednik francoske republike je po šefu predsedstvenega kabineta izrazil svoje sožalje. Ravnotako so prišli v poslaništvo in izrazili svoje sožalje ministrski predsednik, šef protokola, italijanski in španski veleposlanik in mnogoštevilne ugledne osebnosti. Pogreb bo prejkone v torek. Dan pogreba se bo definitivno določil danes sporazumno z ravnateljstvom pisarne ministertva za zunanje posle.

Beograd, 29. maja. Presburo poroča iz Pariza: Ko se je zvedelo o smrti g. Milenka Vesnić, je ministrski predsednik Briand takoj brzojavil g. Pašiću ter mu izrazil iskreno sožalje in žalost radi izgube, ki je zadela kraljevino SHS s smrtjo njenega ominentnega zastopnika v Parizu, ki si je stekel za časa vojne velike zasluge za zavezniško stvar. Tudi g. Fournier je posetil soprogo Vesnićeve in ji izrazil svoje sožalje.

DEMISIJA MINISTRA PROMETA.

Beograd, 29. maja. Demisijska ministra prometa Velizarja Jankovića se vzdržuje v ključu temu, da je hrvatski ban umaknil svoj ukaz glede železniških napisov v varaždinski županiji. Dr. Korošec je namreč, ko je bil železniški minister, ukazal na vseh postajah v državi nabiti napise v latinici in cirilici. Ta ukaz se je imel izvesti zdaj tudi v varaždinski županiji, medtem ko je povsod drugod že izvršen. Ban je imel pomisleke o primernosti trenutka z ozirom na nezaslišano agitacijo avtonomistov. Pravi vzrok Jankovićeve demisije vključ njegovi spretni stranski potezi ni mogel ostati maskiran. Okoli 30 radikalnih poslancev, med njimi vsi Protičevići pristaši, je vstalo proti Jankoviću. Demisijska bo sprejeta. Resort ostane v rokah radikalcev.

IMENOVANJE VIŠJIH ŠOLSКИH NADZORNIKOV ZA SLOVENIJO.

Beograd, 29. maja. Za višja šolska nadzornika v Sloveniji sta imenovana definitivno: začasni višji šolski nadzornik Poljanec in ravnatelj novomeške gimnazije Wester.

PODRŽAVLJENJE BOLNIC.

Beograd, 29. maja. Ministrski svet je sklenil, da preidejo v državne roke vse bolnice, ki so last privatnih družev.

DEČJI DAN.

Ljubljana, 29. maja. Po celi državi se bodo 5. junija nabirali doneski za ubožno dečo, ki ji posveča država posebno skrb. Kakor se čuje, bodo prepovedane na ta dan vse druge prireditve, da se ne oškodujejo prireditve za ta plemeniti in človekoljubni namen.

PREVZEMANJE KONJ IZ NEMCIJE.

Beograd, 29. maja. Te dni bo Nemčija izročila v Salzburgu naši komisiji 9667 konj. Ministrski svet bo določil način razdelitve, ko pride prva pošiljatev.

IZ MINISTRskega SVETA.

Beograd, 28. maja. Na današnji seji ministrskega sveta je namestnik notranjega ministra Pribičević poročal o notranjem položaju in o razmerah na Hrvatskem. Južna državna granica je ogrožena po tolpah. Zaradi tega se je sporazumno z vojaško oblastjo ukrenilo vse potrebno.

Nato je ministrski predsednik Pašić prečital pismo dr. Vel. Jankovića, ki izjavlja, da pod nobenim pogojem ne obdrži dalje portfelja saobračaja. Z rešitvijo krize pa se bo vseeno počakalo še nekaj dni.

Finančni minister Kumandi je poročal o notranjem državnem posojilu, za katero vlada veliko zanimanje.

ZA UREDITEV ŽELEZNIŠKIH VPRAŠANJ.

Beograd, 28. maja. Poslanec dr. Zerjav je vložil vprašanje na ministra železnice radi jadranske tarife, ki obstoja v korist Avstrije, Češkoslovaške in Poljske, medtem ko taka tarifa za jugoslovanske proge še ni uveljavljena. Nadaljnje vprašanje se tiče uvedbe finančnega nadzorstva nad južno železnico glede prog v naši državi.

ZANELLA V RIMU.

Rim, 29. maja. Riecardo Zanella se nahaja že par dni v Rimu. Prispel je semkaj v najstrožjem incognitu, da ga ne bi spoznali fašisti. V Rimu biva pod imenom prof. Russi.

Razno.

Rim, 28. maja. — Mešana komisija za ureditev italijansko-jugoslovanskih kulturnih odnošajev je že imela več sestankov. Jugoslovanski zastopniki so prosili nekaj časa za premislek, kateri jim je potreben, da izgotove načrt glede definitivne ureditve tega vprašanja med obema državama. Zaradi tega so do nadaljnega posvetovanja obojestranskih delegatov odgodena.

Trst, 28. maja. — Zaradi poročil, da namerava Italija anektirati Reko ter zato prepustiti Jugoslovonom luko Baroš, se je na inicijativo tržaških in istrskih fašistovskih poslancev sklical za sinoči sestanek odposlancev tržaških nacionalističnih gospodarskih krogov. Sestanek se je vršil v posvetovalnici tržaškega borznega posloplja. Udeležili so se ga borzijanci, trgovci s kavo, oljem in sladkorjem, bankirji in industrijalci. Razgovore je vodil komendantor Venezian.

Posvetovanje je imelo značaj protesta proti prepustitvi luke Baroš jugoslovanski državi tudi za slučaj, da bi kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev privolila v to, da Italija popolnoma anektira Reko. Proti pripustitvi baroške luke Jugoslaviji je posebno ostro nastopil fašistovski poslanec Giunta, ki je povdarjal, da skuša Jugoslavija na vsak način priti do močne trgovske mornarice, kar bo seveda Italiji, posebno pa še Trstu in Reki v neizmerno in nepopravljivo škodo. Novinarski krogi na sestanku niso bili pripuščeni. Kakor se doznava, je sestanek zaenkrat končal brez rezultata, ker se bodo posvetovanja o tem vprašanju še nadaljevala.

Rim, 28. maja. — Reški izredni komisar dr. Bellasich ter grof Caccia Dominioni sta dospela iz Reke v Rim ter sta se ponovno razgovarjala z zunanjim ministrom grofom Sforzo in s komendantorjem Contorinijem o reškem vprašanju. Razgovori so bili skoziinskozi mirni ter se je v vseh sodbah dosegel sporazum.

Rim, 28. maja. (Izv.) Giolitti je že okreval od težke influence, za katero je zbolel v Cavourju. Njegovo zdravstveno stanje se je že toliko izboljšalo, da se je mogel ponovno razgovarjati z voditelji strank, katere bi rad pridobil za sodelovanje v vladi.

Vsled razgovorov o rešitvi važnih vprašanj sta dospela v Cavour tudi ministra Bovani in Croce.

Pariz, 28. maja. Glasom londonske brzojavke «Matina» je japonska vlada sporočila potom Zveze narodov finančni komisiji Zveze narodov, ki ima nalogo izdelati predloge glede rešitve Avstrije, da soglašajo s predlogom Anglije in Francije, da se določi doba za razveljavljenje privilegijev, ki pristojajo zavezniškim silam na podlagi sentžermenske pogodbe, na 20 let. Komisija se je včeraj bavila z vprašanjem začasnih predumov, ki se morejo dovoliti Avstriji v prehodni dobi, dokler ne more razpolagati s vsotami, ki jih dobi z zunanjimi posojili. Avstrijska vlada mora v tem slučaju dati gotove garancije. Brzojavka iz Washingtona od 27. t. m. javlja, da bodo Združene države v vrhovnem svetu oficijelno udeleževale se debate glede vzpostavitve Avstrije.

Pariz, 28. maja. «Petit Parisien» javlja iz Londona, da so naziranja v vprašanju Gorenje Slezije še zelo različna. Po predlogu grofa Sforze, ki se giblje nekako v sredini, je

Francija preveč naklonjena Poljakom, Anglija pa Nemcem. Anglija ne ugovarja posvetovanju strokovnjakov, boji pa se, da bi se odločitev vrhovnega sveta na ta način preveč ne zavlekla.

Berlin, 28. maja. Kakor javlja «East Europe», je general Le Ronde sprejel zastopnika «New York Herald» v Opolah in mu izjavil, da je treba vso nesrečo v Gorenji Šleziji pripisovati dejstvu, da zavezniške vlade niso vpoštevale njegovih svaril. Zahteval je 50.000 mož, toda francoska vlada mu jih je poslala samo 12.000, angleška pa 3.000; Anglija pa je svoje vojake odpoklicala, še preden so izbruhnili nemiri. General je zelo zadovoljen, da dospejo sedaj nove angleške čete. Le Ronde ugo-

varja, da bi bil on vodil v Gorenji Šleziji osebno politiko. Graja je nasilnosti Poljakov v industrijskem ozemlju in izjavil, da Francija ni vzpodbujala Poljakov. Vkljub malemu številu so francoske čete ponovno zavrnilo vstaje.

Opole, 28. maja. Poljski vstaši so razstrelili kolodvor in več zasebnih poslopij v Olesznu. Močni napadi upornikov proti Borku in Kiaszeszni so bili odbiti. Ko se je italijanski okrožni nadzornik peljal po deželi, je bilo proti njegovemu avtomobilu odanih šest strelcev. Položaj v obkoljenih mestih v industrijskem ozemlju je tako opasen da je treba računati z njihovo predajo vstasem. Tudi vprašanje preskrbe s premogom je pereče, ker je ustavljen ves dovoz.

Klerikalci in državno posojilo.

Državne finance Jugoslavije še niso urejene. Državni dohodki še ne krijejo izdatkov. Primanjkljaj bo znašal tudi za prihodnje proračunsko leto, ki začne s 1. junijem, približno poldrugo milijardo dinarjev. Primanjkljaj bomo kriili z novimi bankovci Narodne banke. Nikakor pa se ne more reči, da bi bile naše državne finance brezupne.

Da se povzdigne naše gospodarstvo, posebno da se spravijo v red prometna sredstva — železnice, pošta, brzojav in telefon — se je začela naša vlada pečati z mislijo, najeti v to svrhu večje **notranje posojilo**. Nad dvajset tisoč tovornih vagonov je pokvarjenih, že obstoječe proge so slabe, ker so tračnice prešibke in ker so pragovi že večinoma gnili; treba bo tudi graditi nove proge. Da bi država dobila potreben denar, ni hotela povišati davkov, ker so že itak visoki, zatekla pa se je k notranjemu posojilu, kar je tudi iz finančno-teoretskega stališča opravičeno.

To posojilo nima nikakega strankarskega značaja, ampak je državna potreba, ki ne bo koristila samo državi kot taki, ampak tudi posamezniku. Ako bodo naše železnice bolje funkcionirale, se bo železniški promet in izvoz zboljšal, bodo tarife padli, naša valuta pa se bo poboljšala in konečno se bo mogla lažje draginja pobijati.

Da se proti državnemu posojilu komunisti bunijo, je popolnoma v redu, ker oni negirajo državo in njih cilj je uničiti državo. Doživeli pa smo, da pri nas tudi nekomunistične osebe in stranke odrekajo pravico naši državi do posojila. Kot prvi je dvignil glavo gosp. **Prepeluh**, ravnatelj prej državne «Oblačilnice», ki živi od državne masti. Ta gospod svari občinstvo pred državnim posojilom. Izkazalo se je, da je Prepeluh samo avant garda **klerikalcev**. «Slovenec», «Novi čas», «Domoljub» in «Straža» so začeli na to sistematično gonjo proti državnemu posojilu ter dali signal celemu duhovništvu, naj v spovednici in na prižnici prepovejo svojim vernim podpisati državno posojilo.

V državah, kjer ljubijo državljani svojo državo, se dogaja pri takih prilikah to, da ena ali druga stranka kritizira obliko posojila, ter da da svoje nasvete, kaj bi se moralo na vladnem načrtu spremeniti, da bi imelo državno posojilo **več uspeha**. Noben dober državljani pa ne odreka državi pravico najeti posojilo. Tako je v državah, kjer imajo državljani državljanski čut in ljubezen do domovne.

Naši klerikalci, ki kažejo ob vsaki priliki strupeno sovraštvo do Jugoslavije, so tudi to pot odkrili svoje srce. Vedno se zaklinjajo, da so oni pravi Jugoslovani, pa **odrekajo naši državi predpogoje za obstanek**. Država rabi vojaštvo, davke, ustavo in zakone. Klerikalci so proti ustavi, ter hočejo osovražiti Jugoslavijo pred narodom radi vojaštva, davkov in zakonov. Sedaj so se spravili nad našo državo radi posojila. «Ne po besedah, ampak po tvojih dejanjih te bom spoznal» tako stoji nekje zapisano. Klerikalci ljubijo Jugoslavijo z besedo, v dejanju pa jo zanikujejo. Le pogledmo nekoliko v preteklost! Kdo je našemu ljudstvu priporočal avstrijsko vojno posojilo, kdo je prisilil naše občine, naše posojilnice in druge zavode, kdo je

prisilil nerazsodne mladoletne naj podpišejo vojno posojilo? Prižnice in spovednice so napravile takrat svojo **avstrijsko dolžnost**. In sedaj jo naprej izvršujejo. Jugoslavija ne prosi duhovnikov in ne prosi Štefetovih naslednikov v različnih uradništvih, da bi agitirali za jugoslovansko državno posojilo. Naša država tega ne potrebuje, ker ni zgrajena na konkubinatu Cerkve in meča. Cerkev in gotova kasta ljudi, ki razjedajo državo v njenih predpogojih, so sovražniki države.

Klerikalcem je edini imperativ njih stranka. Pravi klerikalec, stvorjen po teoriji Marije Alfonza Liguori sme in mora zanikati vsako državo, ki ne da klerikalizmu državne moči v roke. Njegova dolžnost je, da napada vse naprave države, ako profitira pri tem njegova stranka. Klerikalec je smrten sovražnik vsake neklerikalne države. Boj med tema dvema je večer. Kdo bo zmagal? Ali bo naš narod uspel zatreti klerikalizem, ker drugače nam bo on zatrl državo. Vsi, ki jim pomagajo pri tem uničevalnem poslu izpodkopavajo tla naši državi.

Poskusi obupancev.

Naši separatisti se delajo vedno užaljene, kadar se jim očita, da so nasprotniki države kot take, da ovirajo konsolidacijo notranjih razmer kjerkoli in kadarkoli morejo. Vsa taka očitanja oni zavračajo z vso odločnostjo in pravijo, da so samo nasprotniki režima, ki vlada v državi, nikakor pa niso nasprotniki države kot take.

V resnici so pa očitanja opravičena. Pogledmo samo na pojave povodom državnega polmilijardnega notranjega posojila, namenjenega izključno investicijam, ki bi gotovo služile notranji konsolidaciji države — in ne morda okrepitvi vlade ali morda celo centralizma. Vsi oni, ki si želijo take konsolidacije, so pripravljeni staviti državi svoj razpoložljiv denar na razpolago, ker dobro vedo, da bo on nesel prav dobre, ne samo direktne (7 odstotkov), temveč še večje indirektno obresti, ker je ravno namenjen za zelo važne in koristne gospodarske investicije. To posojilo je zato bilo pozdravljeno naravnost s pravimi simpatijami, ker je vedno boljše, ako se izvršijo večje investicije z lastnim, domačim, kot pa s tujim kapitalom in državnemu posojilu je zasiguran popoln uspeh.

Zadeva je torej čisto državna, to posojilo ima služiti v veliki meri konsolidaciji naših notranjih razmer in ravno zato so naši separatisti padli tudi v tem vprašanju v hrbet, ne morda vladi, ali centralizmu, temveč državi kot taki, ker države ne marajo in nočejo, da bi se ona na znotraj konsolidirala.

Prvi je bil, seveda, «Avtonomist», ki nosi veliki zvonec separatizma. Iz njega govorijo milijoni, ki jih je «Kranjska hranilnica» podpisala za avstrijska vojna posojila in ki jih Jugoslavija noče vrniti. Z brezprimernim cinizmom piše to glasilo «Kranjske hranilnice», da se ne more pričakovati, da bi kdo podpisal jugoslovansko investicijsko posojilo, dokler Jugoslavija ne prizna avstrijskih vojnih posojil!

Vojna posojila! Mi imamo o njih naše posebno mnenje. Brezvestni varuhi so podpisali denar svojih mladoletnih varovancev, ki radi tega ne smejo izgubiti svojega premoženja. Tudi za mnoge občine so podpisali vojna posojila klerikal-

ni župan! Kdo je lastni in pritrditelje občanov odobroval. Vso škodo naj poravnajo oni, ki so tako brezvestno gospodarili s tujim premoženjem in se na ta način reševali pred fronto in drugimi vojnimi neprijetnostmi.

Denarni zavodi so bili po večini prisiljeni podpisovati vojna posojila, vsaj pritisk je bil močan. Dobro, podpisali bi primeren — ali ne čezmeren — znesek in bi skrbeli, da bi potem čim hitreje spravili obveznico v denar — pri Nemcih, ki so neomejeno zaupali finančni moči države in so bili do zadnjega prepričani, da bo Avstrija zmagala. Mnogi denarni zavodi in zasebniki so bili tudi toliko pametni in so rešili vsaj večji del podpisanih in plačanih zneskov.

Zasebniki so podpisovali avstrijska vojna posojila iz raznih vzrokov. Eni so bili tako avstrijsko patriotični, da so to smatrali za svojo dolžnost in ti gotovo ne pričakujejo od Jugoslavije, da bo nagradila njihovo vnetost v vojni za nemško nadvlado v Evropi. Druge je zmotila visoka obrestna mera in ker so trdno računali z avstrijsko zmago, so mislili, da bo njihov denar v vojnih posojilih dobro naložen. Ti so se pač zašpekulirali in naj le nosijo posledice svoje slabe špekulacije. Tretji so podpisovali vojna posojila zato, ker so bili udeleženi pri raznih dobavah za armado, torej vojni dobičkarji, ki so dosti «zaslužili». Tudi takih je, ki so se z vojnim posojilom rešili fronte, ali drugih vojnih neprijetnosti in ti so tudi že plačani, ker so svoj namen gotovo dosegli.

Prepeluh se zastoj vojskuje za milijone «Kranjske hranilnice». Ampak njegov nastop proti jugoslovanskemu investicijskemu posojilu je nad vse značilen. Vojna posojila «Kranjske hranilnice», to je ves avtonomizen »Avtonomista» in radi teh vojnih posojil padajo pokvarjeni elementi naši svobodni narodni državi v hrbet takrat, ko se hoče ona na znotraj konsolidirati...

Družba pa ne bi bila popolna, ko ne bi priskočil «Avtonomistu» na pomoč — «Novi čas» in zato si je dal ta naslednik «Večernega lista» javiti iz Beograda (!) da vlada v tamošnjih krogih bojazen, da Hrvati in Slovenci ne bodo hoteli sodelovati pri državnem posojilu.

To je prava slika našega klerikalizma. V «Slovenec» nočejo nastopati naravnost proti državi, «Slovenec» čuva mostove voditeljem klerikalne stranke, v manjših svojih listih, v «Novem času», «Straži», «Domoljubu» in drugih svojih reptilijah pa padajo državi v hrbet, kadar le morejo.

Pa taka taktika je slaba, ker je preveč pozorna. Naša država ima vse predpogoje za razvoj in prospeh, Prepeluhi in Novčasariji se ji zastoj zaletujejo v hrbet, ki je dosti močan, da prenese taka zaletavanja — pritlikovcev.

Prepričani smo, da bo uspeh državne investicijskega posojila tak, da bodo osramočeni v prvi vrsti vsi notranji sovražniki naše države, ki naj se le trudijo v potu svojega obraza v rušenju, vse to bo brezplodno delo, poskusi obupancev.

Komunist in samostojna krača.

Dne 23. sta se hotela odpeljati v Beograd samostojni poslanec Majcen in komunist Lemež. V vagonu sta se sprla zaradi samostojne krače, ki ni hotela pristati na socializacijo.

Čujte, čujte, čujte, čujte, pa nikar se ne hudujte! Kaj še je te dni zgodilo, da je ljudstvo skoraj vpilo!

So poslanci v vlaku stali, da b' se v Beograd odpeljali, ker zdaj v Beogradu se dela, da bo srečna kdaj dežela.

Samostojni, komunisti in duhovi drugi čisti vsi so prišli in čakali kdaj se bodo odpeljali.

Majcen se je v kot usedel in prav zadovoljno predel: vzela je s torbe mastno kračo pa jo pucal kot s krtačo.

Ko meso lepo obira, koga vrag v vagon pritira? Bože mili! Lemež mladi še brez brk in golobradi

burno jo v vagon primelje. Krača zbuja tajne želje, brž se spomni na programe, Majcnu kračo z roke vzame.

«Kaj pa boš socializiral, kaj na kračo se opiral? To je moje, to je moje, kar je moje, pa ni tvoje!»

Lemež tiho ga pogleda in tako mu gre beseda: «Kadar tebe glad preganja, jaz se zmislim na dejanja.

Jaz sem storil kot veleval moj program, kaj boš ti šleval! Če še kaj boš protestiral te na prosto bom iztiril!»

Majcen jezno ga pogleda, stopi bližje do soseda: «Kaj pa hočeš tu z zvijačo? Hitro vrni mojo kračo!»

Tu spet Lemež da besedo: «Kaj pa misliš z lastno sklado?! Krača, brate, zdaj je moja in ne bo nikdar več tvoja!»

Ohrabren po mastni krači tu se Majcen razkorači, pa nad Lemeža se spravi in ga strašno preongavi.

Vmes poseže policija, fajerver, žandarmerija, vodo v pretepača šprica, da pomiri huda strica.

Al' moža krvi sta vroče, miriti ju ni mogoče, tukaj prileti klofuta, glava tam ob steno buta.

Ker ne more se doseči, da b' izteklo se po sreči, brez ozira na programe mož postave hop ju vzame.

In tako se je zgodilo kar se ni še pripetilo: radi ene mastne krače dvoje mož v pržonu plače.

Zo boli...

«Kancelparagraf sprejet».

Pod tem naslovom je priobčilo «Novi čas» poročilo o seji konstituante, v kateri je bil tudi v podrobni razpravi sprejet kancelparagraf.

Na koncu poročila pravi «Novi čas», da je s tem omadeževana prva jugoslovanska ustava in zato se hočemo še enkrat pečati s to zadevo, ki je dvignila že toliko prahu in povzročila toliko razburjenja v klerikalnih vrstah.

Naša ustava naj bi bila s kancelparagrafom omadeževana! Ali zato, ker za branjuje **zlorabo vere**? Ali je klerikalcem res že tako malo do vere, da smatrajo za omadeževanje ustave, ako je na njo sprejeta določba v varstvo vere? Zakaj so pa katoliški duhovniki tako divjali proti veri, da jo je morala država vzeti v zaščito pred onimi, ki bi morali biti njeni čuvaji?

Ali je kancelparagraf naperjen proti veri? Zakaj niso potem nastopili zastopniki drugih ver v ustavotvorni skupščini, temveč so se zastopniki pravoslavne, kakor tudi muslimanske vere izrecno izjavili za kancelparagraf, ker se po njihovem vera ne sme zlorabljati v politične svrhe.

Ali katoliška vera drugače uči? Ali so klerikalci mnenja, da je **zloraba vere** v strankarske svrhe dopustna?

Najbrže bo tako, ker sicer bi sami glasovali za kancelparagraf, saj on jemlje samo vero v zaščito proti brezvercem, ki jim je vera samo dobro sredstvo, ki ga porablja v boju za svoje strankarske namene. Klerikalci veliko govorijo o brezverstvu, v resnici so pa največji brezverci sami, ker se potegujejo za **zlorabo vere**.

Prekmurski poslanec Klekl je poskušal dokazati v ustavotvorni skupščini z nekakimi latinskimi citati, da cerkev sama prepoveduje zlorabo vere v strankarske namene. Verjel mu ni nihče, ker je poslanec Drogenik predložil premočne dokaze zlorabe vere po katoliški duhovščini in razen tega so imeli poslanci v rokah «Pondeljek» s stenografirano «pridigo» žužemberškega dekana Gnidovca. Ako cerkev res prepoveduje zlorabo vere v strankarske namene, zakaj pa

duhovniki ne ubogajo cerkve, zakaj delajo proti njenim zapovedim? Kako morejo duhovniki zahtevati od vernikov pokorščino cerkvi, ako so oni sami nepokorni?

Stvar je, seveda, drugačna. Škofi ne samo da ne prepovedujejo zlorabe vere temveč dajejo sami slab vzgled podrejeni duhovščini in navadno neusmiljeno preganjajo one redke duhovnike, ki hočejo resnično služiti veri in je nočejo zlorabljeni v korist klerikalnih kandidatov pri volitvah.

To je sprevidela cela ustavotvorna skupščina in zato so glasovali proti samemu klerikalci in oni, ki jim je kancelparagraf premalo in hočejo — popolno ločitev cerkve od države.

To vse boli one, ki so vzeli vero v zakup in delajo z njo politične kupčije. Teh kupčij bo sedaj konec in ustavotvorna skupščina ni ustave čisto nič omadeževala, nasprotno, zadala je močan udarec farizejem, ki so nesramno zlorabljali vero pri vsaki priliki v umazane namene svojih političnih kupčij.

Ta udarec boli in prav je, da boli, saj ni zadel — nedolžnih — — —

„Pondeljek“ poveličan.

° Ko je bila v konstituenti razprava o kancelparagrafu, je bila razdeljena poslancem številka «Pondeljka» s stenografirano politično «pridigo» žužemberškega dekana Gnidovca, ki je vzbudil pravo senzacijo.

Velika čast, velika čast je mene doletela, razdeljen sem bil v skupščini, ki za ustavo dela.

Tudi jaz pomogel na noge sem kancelparagrafu, da bomo klerikalce te postelj držali v šahu.

Prav nič ne dé, prav nič ne dé, če Brandner proti meni govori je, — da sem le jaz na vejici zeleni!

Naj Tone Brandner govori in Deržič naj čvekari, nam dost' je, da smo zrušili privilegij farški stari!

dem tudi jaz kmalu na Rusko in se mu stavim na razpolago».

Kmalu za tem je prišlo v Bukovini in Galiciji do onega strahovitega poloma v poletju 1916., pri katerem je bil skoraj celi 97. polk zajet in so mogli iz njegovih ostankov sestaviti komaj tri slabe stotnije. Tudi Chero je bil pri tej priliki ujet, naš urednik je bil pa poslan takoj z izrednim marš-bataljonom k polku, bil je v Karpatih ranjen še predno je kakega Rusa videl in tako mu ni bilo mogoče izvršiti načrta.

Chero je pa vstopil v italijansko armado, kar se je zvedelo pri polku pozneje od vrnivših se vjetnikov. Naš urednik mu, seveda, tega ni mogel zameriti in obdržal je prijatelja v najboljšem spominu, ampak glasu od njega ni dobil nobenega, samo zvedel je, da se je vrnil v Trst.

In sedaj je ta Chero — fašist in eden od najhujših, kakor se vidi iz njegovega pisma. Ta nekdanji velik prijatelj Jugoslovanov pošilja svojemu nekdanjemu jugoslovanskemu tovarišu in prijatelju izrezke iz nemških listov, ki poročajo o nesramnih žalitvah Srbov, ki jih je izrekel bivši nemški cesar in mu predlaga, da bi te nesramnosti bivšega nemškega veličanstva priobčil v svojem jugoslovanskem listu!

Taki so Italijani: zahrbtni, neodkriti, degenerirani, tako, da se nobenemu ne more verjeti in zaupati. Tudi oni so taki, ki bi jih človek smatral za izjeme, ker laž je del bistva te pokvarjene, propadle rase, ki bo žalostno končala, kakor žalostno končuje v izgnanstvu nekdanji sramotilec Srbov, domišljavo in naduto nemško veličanstvo.

Tudi fašisti bodo žalostno končali, mi bomo pa živeli, ker ne maramo biti njim enaki.

Pokrajinski zbor Jugoslovanske Maticе.

Ljubljana, 29. maja.

V dvorani Mestnega doma je bil danes impozanten prvi pokrajinski občni zbor Jugoslovanske Maticе. Ob 10. dopoldne je bilo zaupno zborovanje delegatov vseh podružnic Jugoslovanske Maticе v Sloveniji. Ob 2. popoldne pa je bil javni, manifestačni občni zbor, katerega se je udeležilo poleg 180 delegatov mnogo prijateljev Maticе, bilo je v dvorani nad 500 oseb.

Javno zborovanje je otvoril predsednik dr. Vladimir Ravnihar. V vznešenih besedah je pozdravil delegate, spomnil se je vseh podpornikov, zlasti češkoslovaškega konzula g. dr. Beneša, ki je Maticę naklonil velik dar. (Iskrene ovacije!) Izrazil je pohvalo nekaterim dosedanjim funkcionarjem odbora, ki so z vnmom vodili njim določene posle. Z odločnim protestom pa je govornik zavrnil zlorabo Jugoslovanske Maticе, katero so bili zakrivali italijanski fašisti povodom biškoških volitev v rimski parlament. Proti zlorabi Maticę imena v politične svrhe moramo protestirati že z moralnega stališča. Italijanskega naroda s staro in visoko kulturo so taka bojna sredstva nevredna! Obsojati moramo pa tudi početje Italijanov povodom volitev v Istri in Trstu. To njih početje obožujemo! Jugoslovanska Maticа vraga protest tudi zaradi tega, ker noče biti politično društvo. Politiko vodijo naši Primorci sami in njih politika ima za seboj tako preteklost, da jim lahko zaupamo. Naša Maticа je in ostane kulturno društvo. Maticа ima nalogo izvojevati zmago naravnemu, kulturnemu zakonu. Zakon narave, ki je najsilnejši izmed zakonov, pa je, da vsak narod sam odločuje o svoji in svojih pripadnikov usodi, do koder segajo njegova bivališča, do koder sega glas njegove govorice. (Zivahno in iskreno odobravanje!) Koncem svojega globoko zasnovanega govora je predsednik dr. Ravnihar še izrazil željo, naj bi zborovanje in delovanje Maticе obrodilo bogatih sadov v korist našim bratom onkraj demarkačne črte.

Gospod nadučitelj Mahkota je nato podal tatjniško in blagajniško poročilo. V Sloveniji ima Jugoslovanska Maticа 52 podružnic, od katerih nekatere zelo marljivo delujejo. Med vsemi je najbolj agilna podružnica na Rakeku, kjer tekmujejo kmečki fantje in dekleta za nje procvit in je že nad 400 članov. Do prvega maja tega leta je imela Maticа tekem svojega obstanka 1.016.671 kron

29 vin. dohodkov in 525.937 kron 80 vin. izdatkov. Občni zbor je sprejel obe poročili z odobravanjem na znanje in na predlog pregledovalca računov g. rač. svetnika Zajca dal staremu odboru ab-solutorij.

Pri sledečih volitvah je bil z oduševljenim vzklikom izvoljen za predsednika pokrajinskega odbora Jugoslovanske Maticе g. dr. Vladimir Ravnihar. V odbor so bili izvoljeni sledeči gospodje: a) iz Ljubljane: dr. Fornazarič, ga. dr. Debeljakova, dr. Lončar, Mahkota, dr. Dinko Puc, dvor. svetn. Fran Regally, dr. O. Rybar, dr. Srebnič, ga. dr. Franja Tavčarjeva, vlad. svetn. dr. Vodopivec, inž. Kosmač, Kopač in Ribarič; b) za Maribor: Joško Mohorko in gđe. Ljudmila Poljančeva (namestnika Julče Novak in gđe. Stupica); c) za Ptuj: Vinko Šarona (nam. Vinko Stopar); e) za Celje: Černež Ludvik (nam. prof. dr. Dornik); f) za Gorensko: Masten Ivan (nam. Kolar), g) za Kamnik: Slatnar (nam. Jože Čeh); h) za Dolenjsko: ravnatelj J. Wester (nam. H. Završnik) in za Notranjsko: notar Tavzes (nam. Gornik).

Pri slučajnostih je bila živahna debata o splošnih aktualnih vprašanjih, zlasti glede postavitve spomenika, rešitev katerega vprašanja pa se je odložila. Ob 5. uri popoldne je predsednik zaključil zborovanje.

Pet mumij.

V ustavotvorni skupščini imamo nekaj strank, oziroma strančice, ki kot ostanki iz starih časov nikakor ne spadajo več v današnji okvir. Naravnost komičen vtis pa dela na vso našo javnost t. zv. narodni klub, sestavljen iz petorice hrvatskih poslancev.

Od te petorice so nekateri ostanki nekdanjega pravaštva, ki je morda imelo svoj raison s'existence v časih nagodbnih bojev med Zagrebom in Budimpešto, ki je pa danes popolnoma zastarelo in se nikdar več ne bo postavilo na noge. Drugi del tega čudnega kluba je pa sestavljen iz mož, ki so včasih visoko dvigali zastavo napredne misli in misel narodnega edinstva, v svobodni Jugoslaviji so se pa združili z onimi, ki so jih nekdanj z največjo vehemenco pobijali zaradi njihovih zastarelih nazorov.

Ta neznačni klub peterih poslancev je predložil ustavotvorni skupščini svoj federativni ustavni načrt in ker je ogromna večina ta načrt zavrgla kot «indiscutable», je petorica mumij izjavila, da ustava, ki bo sprejeta brez njih, ne bo veljavna za Hrvatsko in — zapustili so ustavotvorno skupščino.

Eksodus teh pet mumij nikogar ni iznenadil, še manj pa razburil — saj te predpotopne mumije v ustavotvorno skupščino niti ne spadajo. Mnogi si je morda celo oddahnil, ko so te mumije izginile, ker je upal, da mu ne bo treba več poslušati neslanih klobasarij kakega Laginje.

Prezgodnje veselje! Mumije so sicer dale izjavo, ampak šarlatani, kakršni so že, se izjave ne držijo in te dni je prišel meni nič, tebi nič, stari Laginja na iznenađenje vseh k seji ustavotvorne skupščine in stavlil tam na skupščinskega predsednika nekako vprašanje!

Vse se povprašuje: Kaj pravzaprav hočejo te mumije? Iz njihovega šarlatanskega vedenja je težko konstatirati tako določeno smer, ker šarlatani menda sami ne vedo, kaj hočejo, oni so samo ostanki stare dobe, ki se je že zdavnaj preživela in ne more dobiti pravega prostora v novih razmerah, ker v njih nikakor ne «paše».

Se bo moralo pač malo potrpeti s temi šarlatani, ki nočejo uvideti, da so odveč in da spadajo v pokoj — zasluženi ali nezasluženi, to je drugo vprašanje. Za Laginjo pravijo, da je mož-postenjak, ampak s svojim šarlatanstvom je v veliki meri zakrivil, da se v Istri nikdar ni veliko delalo na probujanje našega ljudstva, ker sam ni delal nič koristnega, drugim, mlajšim in sposobnejšim pa ni pustil delati, temveč jih je tiščal k tlom, samo da je njegova zvezda bolj jasno svetila.

To se je videlo pri volitvah v italijanski državni zbor, kjer je Istra tako slabo odrezala. Res je, teror je bil v Istri strahovit, ampak da je bilo v prejšnjih decenijah v Istri malo več organizatoričnega dela in manj praznega fraziranja, bi bil odpor ljudstva večji in močnejši.

Novočasarski ustavni načrt.

Med klerikalci ni edinosti. Med raznimi strujami in klikami se vrši tihi boj, ki ga voditelji s težavo prikrivajo, ampak od časa do časa se pokaže vendar tudi javno, da v stranki ni prave edinosti.

Posebno težke notranje boje je morala prestatiti stranka v vprašanju ustave. Zmagala je zmernejša struja, ki vendar priznava Jugoslavijo in ustavotvorni skupščini je bil predložen ustavni načrt te zmernejše struje, ki zahteva sicer popolnoma avtonomno Slovenijo, ampak ukatere zadeve prepušča vendar celoti, n. Dr. zunanjo politiko, promet, armado in carine.

Najradikalnejši klerikalci, to so oni, ki se zbirajo okolu «Novega Časa», so se enkrat pokorili zmernejšim voditeljem, ampak svoje pravo stališče naglašajo vendar pri vsaki priliki. Na centralizem vpijejo vedno, tudi ako se mora plačati carina na knjige iz Nemčije. To pomeni, da so oni nasprotni tudi temu, da bi imela Jugoslavija skupno carinsko ozemlje, drugič si tega ni mogoče razlagati.

Kaj pravzaprav hočejo novočasarij? Kaj je njihov cilj, kaj njihov pravi državni program? Iskali smo ta program in posrečilo se nam je najti odlomke iz njihovega ustavnega načrta, ki na zaupnem zborovanju klerikalnih voditeljev ni bil sprejet, temveč je zmagal zmernejši Korošček načrt. Celotnega ustavnega načrta novočasarjev nismo mogli dobiti, ampak že ti odlomki nam pokazujejo vsaj v glavnem njihov državni program in zato jih v naslednjem priobčujemo, ker bi bila velika škoda, ko bi ostali neobjavljeni.

Odlomki iz novočasarskega ustavnega načrta se glasijo tako-le:

Člen 1.

Slovenija je neodvisna, nevtralna republika, ki stoji pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. Svetosti rimskega papeža, s sosednjo kraljevino Srbijo je pa toliko zvezana, da ima kraljevina Srbija pravico in dolžnost braniti Slovenijo v slučaju napada od strani Nemcev ali Italijanov.

Člen 2.

Na čelu vse državne uprave v republiki stoji vsakokratni ljubljanski nadškof-kardinal, ki je odgovoren samo Nj. Svetosti papežu.

Člen 3.

Državni jezik je latinski in samo v tem jeziku se smejo tiskati knjige, časopisi in druge publikacije. Za ljudstvo, ki latinsko ne zna, se sme tiskati v slovenskem jeziku «Domoljub» in katekizem.

Člen 5.

Državna zastava je črna štirioglata rjuhla z rumeno papeško tiaro na sredi. Uporabljati se sme poleg državne tudi narodna zastava, reformirana po svoječasnem kranjskem deželnem odboru, t. j. v barvah rumeno-modro-rdeče.

Državni grb je ščit, na katerem duhovnik striže belo ovco.

Člen 11.

Država je v upravnem oziru razdeljena na škofije, dekanate, župnije in kaplanije. Odgovorni so za upravo: kaplani župnikom, župniki dekanom, dekani škofom in škofi nadškofu-kardinalu.

Kot vrhovna kontrola nad upravo deluje državni zbor, sestavljen iz zaupnikov, ki jih imenuje na škofov predlog nadškof-kardinal.

Člen 39.

Obisk ljudske šole je obvezen za vse otroke od 10. do 12. leta, ki se naj naučijo katekizem ter vsaj tudi čitati.

Člen 47.

Vojaštva ni nobenega, ker proti zunanji sovražnikom branijo republiko Srbi, vzdrževanje reda in miru v državi pa služi orlovska milica.

Člen 63.

Smrtna kazen za zločinca in druge grešnike, ki se jih lahko še pripelje na pravo pot, se odpravi, pač pa se uveljavi sežiganje na grmadi za one, ki navzlic opominom ne izpolnjujejo svojih verskih dolžnosti.

To je vse, kar smo našli med odlomki novočasarskega ustavnega načrta. Sicer se iz rokopisa vidi, da imajo novočasarij tudi še gospodarski in socialni program, ampak ta del rokopisa je tako zamazan, da nismo mogli ničesar prečitati. Morda objavi «Novi Čas» sam cel ustavni načrt takrat, ko se pokaže, da klerikalci s Koroščevim načrtom svojih črnih namenov niso mogli doseči in pridejo na površje najradikalnejši elementi od «Novega Časa», «Straže» in «Domoljuba».

Pismo tržaškega fašista našemu uredniku.

Urednik našega lista je dobil iz Gradca pismo v nemškem jeziku, ki se v slovenskem prevodu glasi tako-le:

Dragi Plut!

V prigibu ti pošiljam časopisni izrezek, ki ga lahko v svojem listu priobčiš. Vašemu generalu Maistru se je za enkrat posrečilo rešiti si življenje pred fašisti, ampak prihodnjč se mu to ne bo več posrečilo. On mora poginiti pod fašistovskim bodalcem. Tako je to že določeno, kakor tudi za mnoge druge take šufte pri vas!

Pozdravlja te tvoj nekdanji tovariš od 97

Chero, sedaj v Gradcu.

Kdo je ta Chero? Bil je nadporočnik pri 97 peš-polku, kjer se je naš urednik

seznanil z njim in sklenil odkritosrečno prijateljstvo, ker je oba združevalo sovražstvo do Avstrije in ljubezen do svobode. Še nekaj jugoslovanskih in italijanskih oficirjev je bilo v tej družbi, ki se je redko sestajala v stanovanju nadporočnika Marsiča v Murski ulici v Radgoni, kjer so se praznovali vsi avstrijski in nemški porazi.

Začetkom poletja 1916. je imel oditi nadporočnik Chero k polku na fronto, naš urednik je bil pa tudi na vrsti, da kmalu odide in poslovil se je od italijanskega prijatelja z besedami: «Najbolje je, da počakaš pri polku na mene. Ako se ti pa ponudi prilika odidi lepo v Rusijo in sporoči na kakršensibodi način petrograjskemu srbskemu poslaniku, mojemu znanecu dr. Spalajkoviću, da pri-

Vse narodno delo v Istri zadnjih desetletij je ozko zvezano z imenom dr. Laginje, ki je bil voditelj tega dela in nihče se ne bo našel, ki bi Laginji priznal, da je bil na svojem mestu.

Tudi v naši konstituenti Laginja ni na svojem mestu in one druge štiri mumije, ki se zbirajo okoli njega, tudi ne. Vseh teh pet mumij spada v politični muzej!

Italija dementira . . .

Italijanska vlada dementira vest slovenskih listov, da bi ona obljubila Jugoslaviji podporo v koroškem vprašanju, ako Jugoslavija odstopi luko Baroš reški državi, oziroma ako privoli v to, da pride vsa reška luka z Barošem in Delto pod nadzorstvo mešane komisije.

Ni nam znano, iz katerega vira je prišla dotična opatijska vest, ampak zdi se nam, da ona ni kar tako na kratko izmišljena, temveč da bo na njej nekaj resnice. Vsekakor je pa več kot verjetno, da bi se Italijani gotovo prav radi vpuščili v taka mešetarenja, pri katerih bi oni mogli samo profitirati, kakor je tudi zelo verjetno, da se naša vlada v tako mešetarenje ni hotela spustiti.

Sploh so odnošaji med Beogradom in Rimom precej napeti, ker bi Italija hotela od nas izsiliti tako trgovinsko pogodbo, da bi mi postali njena kolonija, ki bi jo italijanski kapital lahko do mile volje izkoriščal. Zato Italija ne evakuira Dalmacije in stavlja evakuacijo kot pogoj za trgovinsko pogodbo!

Nekdanja Srbija je imela nevarnega sovražnika v nekdanji avstro-ogrski monarhiji, ampak ta sovražnik je bil pravi kavalir v primeri z Italijo, ki nam je kot navaden cestni razbojnik nastavila nož na grlo in zahteva od nas — vse kar imamo.

Naše mnenje je, da ne smemo nasproti temu cestnemu razbojniku v nobenem vprašanju odnehati. Luko Baroš rabimo mi sami in je ne izročimo reški državi, kar bi pomenilo Italiji. Železniške proge Knin-Zadar ne bodo zidali, še manj pa upravljali Italijani, ker po našem ozemlju ne bodo vozili sovražni vlaki. Mi te proge tudi ne bomo gradili, ker je ne rabimo, pač pa rabimo druge proge, ki se morajo najprej graditi. Ako Zadar brez svojega naravnega in edinega zaledja ne more živeti, ne bomo mi skrbeli za vzdrževanje tega italijanskega «Trutzburga» na našem ozemlju.

Enako je z ribištvo v vodah naše Dalmacije. Ta bi bila lepa, da bi mi sami obijali naše ribištvo, od katerega živi ubožno dalmatinsko prebivalstvo — zato, da bi italijanski ribiči mogli izhajati! Ako ob italijanski obali ni dosti rib, pa naj se prebivalstvo te obali posveti drugemu delu, saj tudi mi ne kopljemo zlata in ne iščemo dijamantov na naši zemlji!

Enako je s kabotažo. Ako bi mi izročili našo obalno plovo Italijanom, potem bi milijoni našega narodnega premoženja romali v Italijo in na ta način bi Italijani na najenostavnejši način vedno ubijali našo valuto.

Vse ono, kar bi nam Italija «dala» za trgovinsko pogodbo po njenem okusu, so naravnost malenkosti proti oni ogromni gospodarski škodi, ki bi nam jo prizadejala taka trgovinska pogodba.

Ako Italija lahko prenese neurejene odnošaje z našo državo, naj le zavlačuje rešitev vseh še nerešenih vprašanj. Mi bomo neurejenost odnošajev vsekakor ložje prenesli, kakor bi prenesli popolno gospodarsko odvisnost od našega največjega sovražnika.

Naj Italija le dementira — saj verujemo ji takointako ne, naj ona govori tako ali tako. Mi imamo o degenerirancih z apenijskega polotoka že ustvarjeno naše mnenje, mi dobro vemo, da pride prej ali slej do resnega obračuna med nami in njimi in za ta obračun se bomo pripravili, da bomo čili in krepki, ko pride naš veliki dan in bilo bi nenaravno, da bi tak degeneriran narod, kakršni so Italijani, mogel dolgo dušiti mlad, zdrav narod in ga ovirati v njegovem razvoju.

Pogreb Sokola — mučenika.

Radovljica, 29. maja.

Danes je bil pogreb Boštjana Olipa, ki je bil leta 1918. v Murauu ustreljen, ker se je udeležil upora pri 17. pešpolku. Radovljiški Sokol je poskrbel, da je bilo telo nekdanjega njegovega člana prenešeno v svobodno domovino in pokopano v domači zemlji.

Radovljica je bila vsa v zastavah, ovitih v črno. Spreveda se je udeležilo okoli 2000 ljudi, na čelu Sokol in sicer člani, članice in naraščaj. Sledila je Gorenjska gasilska zveza s petimi zastavami, Zveza gorenjskih pevskih društev z zastavo, šest zastopnikov organizacije dobrovoljcev, častna sokolska četa in trije duhovniki. Nato je sledila krsta, obdana od šestorice Sokolov z golimi sabljami in šest gasilcev. Za krsto so šli svojci pokojnikov, zastopniki državnih oblastin in raznih korporacij in končno velika množica ljudstva iz cele Gorenjske. Venec je bilo kakih 15.

Pred gasilnim domom so pevci zapeli «Blagor mu», na grobu je pa bilo več govorov: v imenu «Sokola» se je poslovil od pokojnika v vznesenih besedah dr. Triller iz Radovljice, v imenu dobrovoljcev Šifrar, Ažman iz Hrast kot zastopnik SKS. in v imenu ljubljanskega Sokola Drenik.

Pevci so zapeli na grobu «Nad zvezdami», moški in ženski sokolski naraščaj je nasul v grob cvetlice.

Pogreb, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši ljudje v Radovljici, je aranžiral nadučitelj v pok. g. Jaklič.

Zapiski.

«Kulturni» delavci so napovedali boj na nož dr. Vošnjaku. Le-ta je v skupščini reagiral na znano nesrečno izjavo takozvanih «kulturnih» delavcev (vinskih bratev iz Uniona) ki je bila izdana v oporo šepavemu klerikalizmu, češ da se mu zdi, da je ta izjava na koncu koncev zrastle na zelniku bivših dunajskih uradnikov. Zdaj pa je ogenj v strehi. Dr. Vošnjak je od ljudi, ki jih pa stvar nič ne briga, dobil poziv, da se v danem roku opraviči. Konstituanta je takoj sklenila izročiti dr. Vošnjaka nekaterim «kulturnim» delavcem, da ga živega raztrgajo. Mesto da bi ljudje, ki so s svojo nepremišljeno izjavo ogromno škodovali Slovincem, bili lepo tiho, mešajo naprej. Oni še danes ne občutijo, da je njihovo mišljenje zaostalo za 30 let in da iz samoljubja ne vidijo preko ožjih granic. So pa tudi smejni v svoji abotnosti. Če bi ne bilo od Srbov ustanovljene Jugoslavije, bi bili še vedno pri tujcih za pišace in bi jim čistili instrumente. Če že sami ne morete več napredovati, vsaj mladini ne branite, da dalje vidi, kakor mali ljudje. Kdor gre na politično polje, mora biti pripravljen, da dobi odgovor.

Krščanski «socialisti». V soboto je govoril v parlamentu klerikalec Roškar. Mož ni govornik in je s svojim pridigarškim tonom zabaval vso zbornico. Vsak stavek uvaja s povzdignjenimi očmi in zakliče: «Predragi!» To slabost mu ne bo očital noben pameten človek. Bolj pa je zanimivo kaj je ta vodja SLS. povedal pred vso javnostjo. Dejal je: «Predragi! Osemurni delavnik je razžaljenje vseh onih, ki delajo. Kmet dela 16 ur. Tako naj delajo vsi.» Nato je nastalo veliko vpitje. Socialisti so vprašali Roškarja, je-li on proti osemurnemu delavniku, kar je seveda moral potrditi. Tedaj pa je začelo deževati psovki na klerikalno stran: «Včeraj ste govorili drugače! Kje je Gosar?» Komaj se je Roškar opomogel, jo je zapeljal na drugo stran v jarek. Povdarjal je, da se grozno veliko davkov plačuje. Tu je slabo naletel, kajti poslanci so ga opomnili, da je on sam kot minister podpisal poviške taks in da je njegova stranka vse te davke podpisala. Tudi agrarna reforma ne da temu krščanskemu socialistu miru: on je za to, da ostanejo veleposestva. Roškar je govoril tako, kakor je pravo mnenje klerikalcev; radi cerkvenih posestev se boje agrarne reforme! Seveda v domovini in v «Našem času» se govori in piše drugače.

Slaba primera. Proti kancelparagrafu je govoril v konstituenti tudi dr. Gosar, v splošnem veliko boljše kot drugi klerikalci, samo odkritosrčne gotovo niso bile njegove besede, ko je zatrjeval, da mu ne bi bilo prijetno, ako bi duhovščina zlorabljala prižnico v korist njegove kandidature. To se je namreč že vršilo lansko jesen. Slaba primera je pa zloraba duhovnikov z zlorabo delodajalcev, ker delodajalec nima nobene moralne moči nad svojimi delojemalci, sirove sile pa ne more in ne sme porabljeni. Delojemalce se proketo malo briga za to, kakega političnega prepričanja je njegov delodajalec, duhovnik pa na vernike čisto drugače vpliva. Sicer pa: zakaj se klerikalci tako bojijo kancelparagrafa?

Osramočeni klerikalci. Iz Beograda nam poročajo, da je tam prispela mariborska «Straža», glasilo dr. Korošca, z dne 23. t. m., ki nečuvno surovo napada poslanca Drogenika zaradi njegovega govora o kancelparagrafu. Članek «Straže», ki je ves sama grda laž, so napredni poslanci pokazali svojim tovarišem, zlasti Srbom, ki se niso mogli načuditi, da se more na tako grd način sramotiti tovariša poslanca, ker se sumi, da je članek napisal poslanec Hohnjec, ki je s tem znatno pripomogel Srbom do spoznanja, da vidijo, s kakšnimi ljudmi imajo opraviti v Sloveniji. Klerikalcev res ni treba nikjer spravljati v slabo luč, ker oni sami temeljito skrbijo zato, da jih spoznajo povsod v njihovi pravi luči.

Detomor.

Mariborska «Straža» je zadnjič prinesla uvodni članek pod naslovom «Detomor». Kaj je bilo s tistim «detomorom», seveda nihče ne ve. Pozneje smo poizvedovali in zvedeli, da pomeni detomor glasovanje demokratov za ime naše države. Ne vemo, čemu bi to bil detomor, zato smo vprašali o tem nekega našega prijatelja, ki nam je poslal pesem mesto pojasnila. Glasi se:

Vsi od spodaj hitro gor,
ker odkrit je detemor!
Klerikalci že brenče,
kakor muhe se pode.

Deto - deto - deto - mor,
hitro vsi od spodaj gor!
Liberalci ne brenče,
njih korak počasi gre.

Deto - deto - deto - mor!
Kaj pa delate tam gor?
Gledamo nebroj ljudi,
ki zločin jih vkup podi.

Pa bo treba it' na vrh
v družbo teh skrivnostnih mrh!
Spet se truma zapodi,
zgor' je vedno več ljudi.

«Straža» vpije «Detomor»!
Črn trop zahteva ukor,
vedno več ljudi gre gor,
ker 'zvršen je detomor.

Ko na vrh sem jaz prišel
sem z očmi resnico vjel:
«Straža» zakričala je,
ker v gnojnico pala je!

Razno.

Ljubljanski «Sokol» je priredil včeraj na prostoru «Ilirije» javno telovadbo z obširnimi sporedom in pokazal vnovič kaj zmoreda vztrajno delo in sokolska disciplina. Tako vaje dece, kakor tudi naraščaja in članov in članice so bile izvajane precizno. Največje zanimanje pa je vladalo vsekakor za nastop izbranih telovadk, ki so izvajale jako posrečeno novo simbolično in ritmično telovadno skladbo «Po jezeru», ki jo je zložil dr. Mumik. Zele so burno pohvalo. Vreme je bilo naravnost krasno in poset zelo zadovoljiv. Zvečer se je vršil v telovadnici «Narodnega doma» prijateljski večer.

Nemško izzivanje. Tovarna Westen v Celju, ki se šopiri pri naših uradih s patrijotičnimi čuti, ima v svoji pisarni Hindenburgovo sliko. Uradniki in vse drugo je ostalo tako, kakor pod avstrijskim režimom.

Nova slovenska kavarna v Mariboru. Dosedanje zbirališče najbolj zagrizenih mariborskih Nemcev, kavarna «Meran», na vogalu Aleksandrove ceste in Cankarjeve ulice je prešla v zanesljive slovenske roke in je dobila ime «Beograd».

Iz Havre v Ameriko samo 6 dni!!

Edina najkrajša črta preko Havre, Cherbourg in Antwerpen v Newyork. Vozne listke in zavedna pojasnila izdaje edino

konces. potovalna pisarna Ivan Kraker v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 41.

Oblastveni koncesijonirani informačni zavod

Drago Beseljak, Ljubljana,
Cankarjevo nabrežje št. 5

dobavlja vse kreditne in privatne informacije v tu- in inozemstvu. V abonentu ter posamezno, cene zmerae.

Priporoča se prvovrstni

atelje za črkoslikarstvo

Filip Pristou,
Ljubljana, „Hotel Malič“.

Največja zaloga klavirjev in planinov
v Ljubljani.

Tvrška J. Dolenc, Ljubljana, Hilberjeva ulica 5, priporoča v nakup najboljših instrumente prvovrstnih tovarov po solidnih in zmernih cenah.

POLNOGUMIJASTI
OBROČI ZA TOVORNE
AVTOMOBILE
PNEVMATIKA ZA
KOLESA IH AVTOMOBILE
KOLESA
AVTOMOBILI
NAJCENEJE

J. GOREC
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA C. 14

„JADRAN“ d. z o. z. LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 9

priporoča:

kolonijalno in špecerijsko
blago ter žitne pridelke.

Točna in solidna postrežba.

Telefon št. 508.

Št. pošt. ček. urada 12.051.

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI
KONGRESNI TRG 4

daje kredite v obrtne svrhe po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtniških in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Obretnje vloge na tekoči račun in vložne knjižice s

4%

od dne vloge do dne dviga.